

עליית השכינה
סוד הלאומיות הישראלית
לפי האריז"ל

אילן צפורי

"רמז לה שיהיה להשכינה עלייה בטרם יכיר איש את רעהו,
קודם שיעשו ישראל תשובה ויכירו לקודשא בריך הוא"

(מתוך ביאור האריז"ל על מגילת רות פרק ג פסוק יד)

בהוצאת עמותת "תורה אחרי צבא"

ירושלים תשפ"ו

בהודאה לריבוננו של עולם על כל הניסים שראינו במלחמת התקומה

© כל הזכויות שמורות לעמותת "תורה אחרי צבא"

טלפון (גם וואצאפ) להשגת החוברת:

02-6511256

www.bogreytsava.co.il

bogreytsava@gmail.com

החוברת מוקדשת

להצלחת כל חיילינו הגיבורים

לעילוי נשמת הקדושים

שמסרו את נפשם למען האומה

לרפואה שלמה של כל אלו שנפצעו

בעד עמנו ובעד ערי א-להינו

מבוא

ספר "צדיק יסוד עולם" הוא פירוש מגילת רות על פי האריז"ל, והוא עוסק בהוצאה לפועל של המלכות שהיתה גנוחה במחשבה האלוהית לפני בריאת העולם¹. על פי הדברים שם, על מנת להוציא את המלכות אל הפועל, ברא הקב"ה את העולם ויצר את ישראל. דברי האריז"ל שם בפרק ג פסוק יג על תאריך יום העצמאות ידועים ולא מפסיקים להדהים את כל מי ששומע אותם, כי יש שם רמז מפורש שה' באייר תש"ח הוא זמן "שנוגע אל זמן הגאולה", ואת הדברים נביא בהמשך בע"ה. אך לא פחות מדהימים הם ששת הפסוקים (שם יג - יח) בהם משרטט האריז"ל את הקווים המדויקים של התהליכים שקורים אחרי ולפני הה' באייר המפורסם, אותם גנז שמואל הנביא במגילת רות.

הרמז המפורש על התאריך של "יום העצמאות" נמצא בביאור על הפסוק "ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי הוי"ה שכבי עד הבקר" (ג, יג). פסוק זה עוסק לפי האריז"ל בשתי דרכי הגאולה – אחישנה ובעיתה: "אם יגאלך טוב" – אחישנה, "ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי" – בעיתה. ואז בא הרמז העליון שגונז בקרבו את תאריך יום העצמאות: על "חי הוי"ה שכבי עד הבקר" אומר האריז"ל: "חי הוי"ה - חי הוא בסוד יסוד², הוי"ה הוא תפארת³". עד כאן יש לנו רמז לה' באייר, שהוא ביום כ' לעומר, יום "היסוד שבתפארת". ואם יאמרו שאין כאן ראיה שהאריז"ל בא לרמז על תאריך כלשהו, אלא הוא רק בא ללמדנו על הספירות, הרי מיד הוא מוסיף שם: "ויש בכאן רמז גדול שלא ניתן לכתוב באשר שנוגע אל זמן הגאולה".

¹ מלמדנו האריז"ל שלא כשאר ספירות הקבלה, כגון חסד או גבורה, לספירת המלכות אין משמעות כל עוד אין בריאה, משום שאין מלך ללא עם.

² המילה "חי" מרמזת על ספירת היסוד – עיין שערי אורה שער ב' המלמד שהשם של היסוד הוא א"ל חי, ושם כתוב ש"חי אני" זהו העברת השפע מהיסוד למלכות.

³ ידוע ששם הוי"ה הוא השם של ספירת התפארת.

כלומר האריז"ל אומר במפורש שהביאור הזה המרמז על היסוד שבתפארת, הוא רמז לזמן הגאולה, ולו בזה היה נגמר העניין, דיינו, אך למילים אלו הוא מוסיף "שכבי עד הבקר" – "ויש בכאן רמז גדול שלא ניתן לכתוב באשר שנוגע אל הגאולה, שכבי עד הבקר". הפלא ופלא "שכבי עד הבקר" שווה בגימטריה – ה' (אלפים) תש"ח⁴. ויש לנו כאן את תאריך הגאולה המלא על פי האריז"ל: יסוד שבתפארת (ה' באייר) ה'תש"ח.

נלמד בחוברת זו את ששת הפסוקים המרמזים על תהליך התקומה של ימינו, ונראה שהם התמצית הפנימית של תורת הראי"ה, שעסק בהרחבת תורת הלאומיות, המלמדת שלא ניתן להפריד בין התורה לאומה הישראלית, ותקומת האומה היא כתקומת התורה. הבנת הדברים בעזרת החונן לאדם דעת תיתן לנו "בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל", לכוון את המשך גאולתנו ליעדה.

⁴ ה=ה' אלפים, ש,כ,ב,י,ע,ד,ב,ק,ר=708=תש"ח

מגילת רות פרק ג

יג ליני הלילה וְהִי בִבְקָר אִם יִגָּאֵל טוֹב יִגָּאֵל וְאִם לֹא יִחַפֵּץ לִגָּאֵל
וּגְאֻלְתִּיךָ אֲנִי חֵי הוּא שְׂכָבִי עַד הַבֹּקֶר.

דברי האריז"ל:

לילה מורה על הגלות, לפיכך למ"ד של ליני גדולה על המשכת הלילה, רצה לומר אריכות הגלות בעונותינו הרבים, וגם מורה על הלמ"ד, על השתלשלות של הקו הוא בסוד תלת ווין בעזרת למ"ד, בסוד מגדל הפורח באויר, והקו משתלשל מעולם לעולם עד שיזריח בעולם הזה, שהוא עולם העשיה.

ביאור דבריו:

הפסוק "ליני הלילה וכו'" מרמז על הגלות הארוכה ועל ב' הדרכים האפשריות לסיים אותה, דהיינו להגיע ל"בקר": "אם יגאלך טוב יגאל" – אחישנה⁵, ואם לא יחפוץ לגאלך וגאלתיך אנכי – בעתה. אות הלמ"ד הרבתית של המילה "ליני" מרמזת על אורך הגלות, אך יש לה משמעות נוספת: האות למד בנויה בצורת כתיבתה משלוש אותיות וא"ו (שלושה קווים), ומרמזת על קו ארוך שיורד מלמעלה, ממקור העולמות, עד למטה – מעולם האצילות עד עולם העשיה, או מספירת הכתר עד ספירת המלכות. ולכן האות למ"ד מכונה "מגדל הפורח באויר" לפי הסוד⁶. מתוך כך מלמדנו האריז"ל שהפסוק כאן מרמז על בניין הקו הזה, שהוא קו הרחמים שמחבר שמים וארץ, מה שנקרא גם "הזיווג השלם"⁷. הלמ"ד מרמזת, על ידי

⁵ ישעיה ס, כב, סנהדרין צח ע"א. ויש בספר קול התור אפשרות נוספת שמשלבת את בעתה ואחישנה על פי הגאון מוילנא, דהיינו שלמרות שהגאולה תהא בעתה, ניתן עדיין להחיש אותה על ידי מעשים, על פי תורת משיח בן יוסף, כך שיש אפשרות של "בעתה-אחישנה".

⁶ זהר יתרו צא ע"א, וכן ברזא דאתון גליפין של האריז"ל

⁷ זהו הדיבור בין שלושת חלקי העשר ספירות, המתחלקות לשלושה חלקים כידוע – החלק הראשון כולל את שלושת הספירות הראשונות (כתר, חכמה, בינה), החלק השני כולל את שש הספירות המכונות "ו" קצוות" (חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד) והחלק השלישי הוא ספירת המלכות.

שלושת הקווים המחוברים הללו, לחיבור השלם בין הקב"ה לשכינה⁸, דבר שיקרה בעת הגאולה השלמה. מתוך כך עולה שהפסוק הזה מדבר על הגלות ומרמז על שלבי היציאה מהגלות עד הגאולה השלמה. בסמוך מדייק האר"י מן הפסוק את שני אופני הגאולה.

והיה בבוקר, כשיתחיל להזריח עמוד השחר, בזמן הגאולה, אם יגאלך טוב, רצה לומר, אם יתעורר אותו הטוב הגנוז מעצמו על ידי תשובה ומעשים טובים יגאל, יהיה הגאולה מיד בבוקר, רצה לומר בזמן הקץ הראשון, כי כמה קיצין כלו ועברו, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה. ואם לא יחפוץ לגאלך, שלא יעשה תשובה, וגאלתיך אנכי, פירוש אני מעורר אותו הטוב, כנאמר למעני אעשה.

לאורך כל ביאור המגילה על פי הסוד, הגאולה נמשלה לזיווג שלם בין קב"ה (התפארת)⁹ והמלכות (שכינתיה, כנסת ישראל), מה שתלוי בספירת היסוד הנקראת "טוב" משום שהיא זו שמעבירה את כל הטוב למלכות, והעברה זו היא הגאולה השלמה. הטוב הזה מגיע מהספירות העליונות, דהיינו כתר וחכמה, והוא האור הגנוז שנגזז בתוך התורה לאחר חטא אדם הראשון, ואיתו ניתן להסתכל מסוף העולם עד סוף העולם¹⁰. זהו שאומר האר"י "ל שהטוב הזה צריך להתעורר, על ידי מעשיהם של ישראל, על מנת שיגאלו.

⁸ קב"ה ושכינתיה זהו פרצוף התפארת ופרצוף המלכות, שעניינם יתבאר לעומק לאורך הפירוש של האר"י.

⁹ המונח "קב"ה" שייך לפרצוף התפארת שמבטא את הנהגת שם הוי"ה, נקרא גם ו' קצוות, ונקרא גם התורה שבכתב. כל הספירות והפרצופים והשמות הם צורות של הופעת השם, שהוא אחד ושמו אחד, אך מתגלה בהופעות שונות שהן הנהגות שונות.

¹⁰ עיין בבני יששכר (מאמרי חודש כסלו, מאמר ב פסקה ח) שאומר ש"יהיה אור" שווה בגימטריה ע"ב, ס"ג, מ"ה ב"ן, דהיינו הגמטריה של ד' שמות הוי"ה של הנהגת העולם - חכמה, בינה, תפארת ומלכות. והאור הזה מוסתר בל"ב התיבות הראשונות של ספר בראשית (כנגד ל"ב פליאות חכמה), ומתגלה בתיבה השלושים ושלוש שהיא "טוב" (מה שקשור לל"ג בעומר שהוא תחילת גילוי רזי תורה). הטוב אם כן הוא פנימיות התורה, שבה מסתתר האור הגנוז שאיתו נגאל העולם כולו.

כפי שנלמד בהמשך, הגאולה תלויה בקיום המצוות, במעשים טובים ובהעמקה בפנימיות התורה, מה שמאפשר להשיג את האור הגנוז. חזונו שנאמר כאן שהבוקר, דהיינו תחילת הגאולה, תלוי בהשגת הטוב הזה שישראל צריכים להשיג בעצמם, ואם ישיגו אותו יגאלו – דהיינו "אם יגאלך טוב יגאל", על ידי ישראל, ובלשון האריז"ל: "אם יתעורר אותו הטוב הגנוז מעצמו על ידי תשובה ומעשים טובים של ישראל – יגאל. זוהי בחינת "אחישנה", כאשר ישראל צדיקים ומביאים בעצמם את גאולתם. ואם ישראל לא מתעלים להשגת הטוב הזה, בכל זאת הם נגאלים, אך כפי שנלמד בהמשך, בדרך אחרת, בעזרת הסיוע של הקב"ה. חזונו "ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי", וכפי שאומר רבינו האר"י "אני מעורר אותו הטוב", והכוונה שהקב"ה יגרום לכך שישראל יהיו מסוגלים להשיג את הטוב בעזרתו. העיקרון הזה מוסבר באריכות בספר קול התור, שלפי הגאון מוילנא הגאולה תהא בבחינת "בעתה-אחישנה" ביחד, דהיינו גם במצב של בעתה, ישראל צריכים להשתדל לקדם את הקץ על ידי עשייתם¹¹.

חי הוי"ה, חי הוא בסוד יסוד, הוי"ה הוא תפארת, ויש בכאן רמז גדול שלא ניתן לכתבו, באשר שנוגע אל זמן הגאולה, שכבי עד הבקר, הוא מבואר.

כפי שהובא במבוא יש כאן רמז מפורש לתאריך הגאולה – חי הוי"ה, היסוד שבתפארת, דהיינו ה' באייר. "שכבי עד הבקר" הוא בגימטריה ה'תש"ח. אנו נראה בהמשך הביאור של האריז"ל שהתקופה שמתחילה בתאריך זה היא בגדר האתחלתא דגאולה, מה שנקרא "נשיקין" ולא זיווג שלם, ולמעשה ישנן ג' תקופות: תקופת החורבן, תקופת הגאולה השלמה, ובאמצע ישנה תקופה בה יש כבר תקומה לשכינה, אך ישראל אינם משיגים עדיין את הטוב, דהיינו אינם משיגים את האור שנגנז בתורה, ואינם קוראים

¹¹ עיין קול התור פרק א, סעיף ח

בשם השם, אך הם מקימים את האומה הישראלית, ולכן "יש לשכינה עליה", כפי שנאמר בהמשך.

יד ותשכב מרגלותיו עד הבקר ותקם בטרם (בְּטָרֶם) יכיר איש את רעהו ויאמר אל ידע כי באה האשה הגֵרָן.

ותשכב וכו' הוא מבואר, ותקם בטרם, כאן רמז לה שיהיה להשכינה עלייה בטרם יכיר איש את רעהו, קודם שיעשו ישראל תשובה ויכירו לקודשא בריך הוא, או קודם שיכירו את המשיח, או פירוש קודם שיכיר האיש היסוד את רעהו, רצה לומר השפעה הגנוז וטמיר.

ידוע שהמלכות, שהיא כנסת ישראל, היא גם השכינה, כלומר האומה הישראלית היא הופעת השכינה, ואין השכינה שוכנת אלא בתוך האומה הישראלית, כפשט הכתוב: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"¹² – בתוכם ממש ולא באבנים ובעצים. וכאן נרמז שהשכינה נמצאת "מרגלותיו" דהיינו בגלות, עד שהיא קמה בעת הגאולה, שהיא "בבקר", ולכן כתוב "ותשכב מרגלותיו עד הבקר". מלמדנו רבנו האר"י שיש לשכינה תקומה בטרם עת, דהיינו ישנם ג' מצבים – החורבן, בו השכינה נמצאת מרגלותיו, שבויה בין הקליפות, וישראל משועבדים בין הגויים. וישנה גאולה שלמה, כאשר השכינה זוהרת, וישראל על אדמתו מופיע בשיא עוזו עם המקדש והמלכות. אך ישנו מצב שלישי שמתאר כשכינה שקמה "בטרם יכיר איש את רעהו". זו תקופה שבה ניתן כבר לומר שהשכינה קמה, אך כפי שמתאר האר"י זהו "בטרם יכיר איש את רעהו, קודם שיעשו ישראל תשובה ויכירו לקודשא בריך הוא". נאמר כאן במפורש מה שנמצא ביסוד תורת הרא"ה: יש תקומת השכינה גם כאשר ישראל איננו מכיר את הקב"ה ואיננו קורא בשם ה', אלא הוא עוסק בתקומתה המדינית של האומה הישראלית מתוך חשיבה שאיננה של קודש. זהו תהליך שקורה כמובן מתוך השפעת הסגולה הפנימית, שהיא תמיד שייכת אל הקודש, אך היא נסתרת, וישראל אינם מכירים את הקב"ה. עם ישראל קם לתחיה בטרם עת או

¹² שמות כה ח

בעצם בטרם "בעתה", אך תקומה זו, למרות המעטפת החילונית שלה, היא תקומת הקודש ו"עליית השכינה", כלשון האריז"ל. כאמור זה היסוד של כל תורת הראי"ה, ואידך זיל גמור בכל כתביו, והנה הדברים נאמרו כבר כאן בדברי האריז"ל: המלכות קמה "קודם שיכירו את המשיח", וקודם שיכיר ישראל שיש לו שפע "גנז וטמיר", דהיינו תורה עליונה. התורה היא רוח האומה¹³, אותה צריך הגוף הלאומי לשאת ולפתח, למענה קמה האומה, ואיתה היא מוצאת את יעודה בעולם.

והענין, כי כבר אמרנו, כי הזיווג הוא רק בנשיקין כל זמן שטמיר וגנז הטוב ביסוד שבבינה.

הדברים מוסברים בפרקים הקודמים של המגילה בפירוש של האריז"ל, שהגאולה השלמה נקראת זיווג בין כנסת ישראל לקב"ה, ואילו התקופה המקדימה הזאת, בה כבר מורגשת התקומה אלא שהיא איננה בתיקונה, נקראת תקופת הנשיקין. זהו הזמן שהטוב, דהיינו התורה הפנימית המשפיעה על ההתנהגות של ישראל, נמצאת גנזה ביסוד של הבינה, כלומר במחשבה האלהית שעוד לא יצאה אל הפועל. ידוע שהבינה היא ה"א העליונה של שם הוי"ה והמלכות היא ה"א התחתונה¹⁴. הבינה והמלכות מיוצגות באותה אות (אות ה"א כאמור), לרמז על כך שהבינה היא עולם מחשבת המלכות, בה גנזה מחשבת התכלית של הופעת המלכות. שם נמצאת התוכנית העליונה בה מצוירים כל הקווים על פיהם צריכה להיבנות האומה הישראלית בארץ, כדי שתהא הופעת מלכות ה' בעולם. הבינה היא העולם הבא, היא הראשית וגם התכלית של העולם הזה, והיא גם עולם התשובה¹⁵, אליו צריכה המלכות לשוב.

¹³ עיין בפסקה הראשונה של אורות התורה

¹⁴ שם הוי"ה מתחלק על פי הספירות והפרצופים של הקבלה: קוצו של יו"ד הוא הכתר, הוי"ד היא החכמה, ה"א הראשונה היא הבינה, הו"א היא שש קצוות דהיינו התפארת, ה"א השניה היא המלכות.

¹⁵ עיין בשערי אורה שער ח

ובעת החורבן בעוונותינו הרבים, היה השכינה בין הדינים, ולא היה לה כביכול אפילו סוד נשיקין רק בשבתות וימים טובים, ורמזו לה כאן, שיהיה לה עלייה בטרם וגו', רצה לומר שיהיה לה כמו קודם החורבן, אף על פי שיהיה בית המקדש חרב, יהיה לה בנשיקין, אבל על כל פנים לא יגלה אור הגנוז וטמיר עד זמן הגאולה.

כאמור מלמדנו האריז"ל על ג' תקופות שונות בעניין הופעת השכינה, דהיינו הופעת האומה הישראלית: תקופת הגלות בה מונהג הסתר הפנים האלהי, ואין בו אפילו נשיקין קדישין חוץ מהארות אפשריות בשבתות וימים טובים. תקופת הגאולה השלמה בה מתגלה האור הגנוז, דהיינו פנימיות התורה שנרמזת ב"יהי אור"¹⁶. והתקופה האמצעית, היא תקופה בה השכינה חלה "כמו קודם החורבן אף על פי שיהיה בית המקדש חרב", כלומר ישראל על אדמתם אך בית המקדש בחורבנו. שלב זה בתקומת האומה בדרך לגאולתה השלמה, טרם חזרת בית המקדש וגילוי פנימיות התורה, הוא "האתחלתא דגאולה", והתאריך המציין אותה על פי האריז"ל, הוא ה' באייר ה'תש"ח, כאמור.

ויאמר אל יָדַע וגו', מבואר על פי דברינו הנ"ל, כי כבר בארנו כי הגרן הוא בסוד יסוד והוא גרן השערים, דעת הוא גורן החטים, ואף על פי שיקוים בטרם אל יודע, פירוש לא יהיה זיווג שלם עד שיגולה האור הצפון.

הגורן מרמז על היסוד שמרכז בקרבו את כל הטוב של הספירות העליונות, על מנת להעבירו למלכות. דרכו בעת הזיווג של קב"ה ושכינתיה, דהיינו בעת הגאולה השלמה, מגיע כל הטוב למלכות. היסוד הוא הנהגת הקב"ה המתלבשת בשם א"ל חי, וממנו מושפעים החיים למציאות¹⁷. רות היא רמז למלכות, והיא הולכת

¹⁶ עיין הערה 10

¹⁷ עיין שערי אורה שער ב

אל בעז שמרמז על היסוד. יש כאן הליכה של המלכות אל הגורן, אל מה שיתן את החיים הישראליים הגשמיים והרוחניים, אך בתחילה מתוך חוסר ידיעה (אל יֻדַע). זהו העניין הנ"ל שהאומה הישראלית קמה אך עדיין אינה יודעת את מהות תקומתה. היא הולכת לגורן שעורים ולא לגורן חיטים (דעת). אין עדיין לאומה הישראלית בכללותה מספיק דעת כדי להבין את יעודה. אין עדיין שפע של אור תורה על האומה שיאפשר לה להשפיע על העולם כולו, משום שהאור עדיין גנח בבינה העליונה, "עד שיגלה האור הצפון" – עד שתגלה התורה בשיא תפארתה, בעומק פנימיותה.

טו וַיֹּאמֶר הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְאַחֲזִי בָּהּ וְתֹאחֲזֶה בָּהּ וַיִּמְד שֵׁשׁ
שְׁעָרִים וַיֵּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֵא הָעִיר.

והנה בעז רמז לה מה שיהיה בזמן הגאולה, אבל מה יהיה לה כל זמן
משך אריכות הגלות, שהשכינה כביכול שוכבת מרגלותיו, על זה אמר
הבי המטפחת אשר עליך ואחזי בה, והוא קבל קנין סודר, ובזה היה
תלוי קישור וחיבור עמו, שלא יתגברו החיצונים עליה חס ושלום,

מעשה המטפחת מתפרש בדרך הפשט כהכנה לקבלת השעורים:
בעז מבקש מרות לשטוח את המטפחת שלה על מנת להכניס בה
את השעורים. בדרך הרמז מתפרש העניין כשותפות בעשיה למען
גאולתה, כפי שכתוב באריכות בספר קול התור שהגאולה תלויה
בעשיה של עם ישראל, כיוון שהיא גאולה בדרכו של משיח בן יוסף,
בה ההצלחה תלויה בעשיה, בבחינת "וכל אשר הוא עושה ה'
מצליח בידו"¹⁸. ועל דרך הסוד הפסוק נלמד בהקשר לשש השעורים
הכתובים בפסוק. לפי התרגום מדובר בשש סאים של שעורים,
שהיא כמות גדולה מאוד שאין אשה יכולה לשאת. רש"י במקום
דוחה פירוש זה ואומר שמדובר בשש שעורים ממש, כלומר ששה
קנים של שעורה. וכאן נשאלת השאלה למה בעז נותן כמות כה
קטנה כדי להשביע את רות ואת נעמי (!), ככתוב בהמשך (פסוק יז)
"כי אמר אלי אל תבואי ריקם אל חמותך". אלא ברור שנתניה זו
באה לסמל משהו, ועל פי הסוד שש השעורים קשורים ל"שש
קצוות", שהוא הכינוי לפרצוף התפארת (זעיר אנפין), דהיינו
קודשא-בריך-הוא¹⁹. על פי האריז"ל המטפחת היא לצורך עשיית
קניין סודר כדי לזכות בשש שעורים, דהיינו לחבר את המלכות
לקב"ה (ו' קצוות) על מנת ליצור "קישור וחיבור עמו, שלא יתגברו
החיצונים עליה חס ושלום". העניין הוא שבעז מרמז לרות

¹⁸ בראשית לט, ג, ועיין קול התור פרק ב בחינה ק"ו

¹⁹ עיין הערה 9

שהמלכות הולכת להתחבר לקב"ה, אך כיוון שעדיין לא הגיעה העת של הזיווג השלם, יש צורך ליצור כבר עתה קשר ממשי בין כנסת ישראל לבין הקב"ה, על ידי קניין שהוא בבחינת אירוסין, שהם קידושין. הקשר הזה נוצר על ידי הרצון של עם ישראל לכבוש ולישב את ארץ ישראל, והוא מגן על כנסת ישראל מן החיצונים המתעוררים וקמים בעת גאולה ומנסים לפגוע בישראל. החיצונים מתעוררים דוקא בעת תקומה, כמשל השקיית שדה שכשהוא מתחיל לקבל שפע מים כדי לגדל את גידוליו הטובים, באותה הזדמנות העשבים השוטים צומחים גם כן ועלולים להרוס את התבואה. הנמשל ברור: מהרגע שישראל עוסקים בגאולתם, החיצונים מרעיפים על האומה דעות כחבות ואידיאולוגיות טמאות. הקנין שעושה בעז עם רות הוא כעין הבטחה שגם בתהליך של האתחלתא דגאולה, שהיא בחינת נשיקין ללא זיווג, הקשר החזק בין כנסת ישראל לקב"ה מגן מפני המזיקים, כך שהאומה הישראלית תוכל להמשיך לצעוד בבטחה לגאולתה השלמה, למרות כל הקשיים. תיכף יוסבר לעומק עניין שש השעורים ועניין המטפחת.

וענין המטפחת היא סוד התלבשות, כי השכינה מלבשת את הקצוות בסוד אור חוזר כמו שמבואר לעיל, והתלבשות הוא מאור הפנימי, היינו הניצוצים שהיא לוקחת מבין הדינים, ומעלה אותם בסוד מ"ן, ולהתלבש בהם הקצוות כדי שיהיה להם מדה וגבול, כי קודם התלבשות לא שייך בהם גבול ומידה.

כנסת ישראל בגלות דומה לכלי ריקן, ובגאולתה היא מתמלאת אור פנימי שמקורו בעליונות הקודש²⁰. כדי להתעלות צריכה כנסת ישראל ללקט את ניצוצות הקדושה שנשבו בטומאה של אומות העולם. בדרך הפשט אנו רואים שהאומה הישראלית קמה לתחיה בארץ ישראל ותופסת צורה ממשית של אומה בזכות שאיבת

²⁰ הראי"ה כותב: "יקוד אש קודש יוקד ועולה ובלב כל האומה הוא בוער מימים ימימה, 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה'" (אורות ארץ ישראל פסקה ח).

רעיונות מן אומות העולם, כדי לבנות את כל המערכות הלאומיות שלה. יש צורך לקחת מן הגויים את העקרונות המדיניים, הצבאיים, הפוליטיים, אך בתנאי שמטהרים אותם לפני יישומם במארג הלאומי שקם בארץ ישראל²¹.

האריז"ל מביא כאן מושגים קבליים מרכזיים על מנת ללמדנו על פעולתה של כנסת ישראל בתקופת הקימה שלה, הקודמת לגאולתה השלמה – לבושים, אור פנימי, אור חזר, מים נוקבין (מ"ן). כל אלה שייכים לנאמר לעיל בעניין ההתעוררות של המלכות בתקופת הנשיקין, כאשר אין עדיין זיווג שלם. המילים "כמו שמבואר לעיל", מפנים אותנו כנראה לפרק ב פסוק יח במגילת רות, שם מחזר "סוד אור חזר". ביאור הדברים הכתובים כאן, לאור הדברים המובאים שם, מראה לנו שעיקר פעולתה של כנסת ישראל בעת תקומתה, הנרמז בלקיטת השעורים על ידי רות (המלכות), הוא ההתעוררת ללקט ניצוצות על מנת לעשות מהם אור חזר²². מדובר בלקיחת רעיונות שמקורם בקדושה, אך הם מפוזרים וגנוחים בתוך המציאות הטמאה של אומות העולם, שבדרך כלל הוציאו אותם לפועל בצורה גסה או שלילית. הליקוט הזה מעלה את הניצוצות לקדושה ומאפשר ליישם פעולות לאומיות מתוך תורה בתוך האומה הישראלית, הזקוקה להן כדי להיבנות²³.

השפע השמימי שמקבלת כנסת ישראל, המתבטא בסגולתה, הוא האור הפנימי שלה, שהוא ביסוד שאיפותיה הלאומיות, אך הוא חבוי בעומק נשמתה, וכדי לאפשר את הזיווג בין קב"ה לשכינתיה (כלומר הגאולה השלמה), צריכה כנסת ישראל להתעלות ולהוציא

²¹ עיין במאמר המחשבות של הראי"ה בספר עקבי הצאן

²² האור החוזר הוא האור שמייצרת כנסת ישראל על ידי מעשיה הטובים ודבקותה בתורה, מתוך רצון להתעלות, ולא ליהנות סתם מן העולם.
²³ ליקוט הניצוצות מתחיל בגלות (עיין אורות ארץ ישראל פסקה י'), שם נחשפים ישראל לכל התרבויות, אך הם מובאים אל הגורן (שהוא היסוד) בארץ ישראל, ושם האומה מעלה אותם לקדושה.

מעצמה אור חחר²⁴ על ידי תורה ומצוות. המלכות הופכת, על ידי האור החחר הזה, ללבוש של התפארת, שהיא כאמור המציאות העליונה הבלתי נתפסת (דהיינו קב"ה, השמיים), שמתחילה לקבל גבול ומידה כשהיא מופיעה מלובשת על ידי המלכות (כמו בגד שמראה את צורת הגוף מבלי לחשוף אותו). במילים פשוטות, מרגע שכנסת ישראל עושה את רצון הקב"ה, היא נקראת שכינה, ואז הקב"ה השוכן בה (יש לו מידה וגבול כביכול) נראה בעולם.²⁵ בהמשך מבואר שהכל נרמז במילה "המטפחת".

ומלת המטפחת, "המ" מורה סוד מ"ה שהוא פנימיות תפארת, אות ט' הוא פנימיות היסוד, היינו טוב הגנוז, אות פ' הוא יסוד במילוי כל התיבה, שהוא גימטריה פ', אות ח' הוא מורה על מידה השמינית שהוא הוד, שממנו נגלפו הניצוצים מתוך הדינים, ואות ת' הוא מורה על מלבוש התפארת, שכולל כל השש מידות,

כל הענין הנלמד לעיל שהמלכות הולכת להידבק בקב"ה בעת תחילת התקומה, נרמז במילה "המטפחת". אותיות "המ" מרמזות על מ"ה שהוא הגימטריה של שם הוי"ה באלפים²⁶ המורה על התפארת, דהיינו הנהגת השם המכונה "קב"ה", שמתחבר לשכינתו (המלכות) דרך ספירת היסוד שלו. אות ט' היא פנימיות היסוד, כידוע היסוד הוא הספירה התשיעית (מלמעלה), והפנימיות שלו נקראת "טוב", כיוון שהיא כוללת את כל הטוב הגנוז של הספירות שמעליו, טוב שצריך להגיע למלכות. ועיקר הטוב הזה, שהוא האור

²⁴ האור החוזר מעלה מ"ן נוקבין (מ"ן) על ידי העלאת ניצוצות מכח התורה והמעשים הטובים של ישראל, ויאפשר את הזיווג השלם.

²⁵ לא ניתן "לראות את הקב"ה", אלא ניתן לראותו כשהוא מתלבש בתוך כנסת ישראל, כלומר דרך האומה הישראלית הקב"ה מוכר בעולם, וכל הרוצה להידבק בקב"ה צריך להידבק באומה הישראלית (מוסבר באריכות במאמר הראשון בספר הכוזרי).

²⁶ יו"ד ה"א וא"ו ה"א שווה בגימטריה מ"ה, שהוא השם מתוך ד' השמות, השייך לפרצוף התפארת, דהיינו זעיר אנפין, שדרך היסוד שלו הוא מתחבר למלכות (הנוקבא).

הגנוז, מסתתר בפנימיות התורה כפי שלמדנו²⁷. אות פ' היא יסוד במילוי כל התיבה, כיוון שהגימטריה של יס"ד שווה פ', ודבר זה מורה על היסוד עצמו (הנהגת השם הנקראת א"ל חי²⁸) שהוא מוכן לפעול בעת גאולה, ולא רק הטוב הפנימי הגנוז בו, אלא ספירת היסוד בשלמותה מוכנה לזיווג השלם עם המלכות (חיבור הקב"ה עם כנסת ישראל), על פי כל התנאים שלמדנו לעיל. אות ח' מורה על ההוד, כיוון שהיא הספירה השמינית (מלמעלה), "שממנו נגלפו הניצוצים מתוך הדינים", כלומר על ידי ספירת ההוד, שהיא הקצה התחתון של קו הגבורה, יש למלכות כח לנצח את כל המלחמות בשמים ובארץ, כמבואר בספר שערי אורה²⁹, ומזה כנסת ישראל מייצרת אור חזר (כפי שלמדנו). ואות ת' מראה על מלבוש התפארת, כלומר האות הראשונה והאחרונה של תפארת הן ת', ולכן כותבים תפארת ת"ת, זהו שהת' היא הלבוש של התפארת, דהיינו המעטפת החיצונית של התפארת, והפנימיות שלה היא "פאר", שזהו עיקר עניינה. ולכן ת' מסמלת את הלבוש עליו למדנו, שהמלכות עושה לבוש לתפארת, על מנת לתת לה גבול וכו'. עולה שכל הנרמז במילה "המטפחת" הוא שהמלכות עושה את רצון הקב"ה, ובכך היא הופכת ללבוש שלו, ומאפשרת לו להופיע.

ואחר שנתן לה כח להלביש המדות, אמר וימד שש שערים, רצה לומר, שש קצוות היה להם גבול ומדה אחר התלבשות, ונקראים שערים על שם שהיא מתלבשת אותם, וישת עליה, שהיה לה חיבור עמהם, ויבא העיר, מכח זה היה לה עלייה ושמירה מן החיצונים.

יש כאן סיכום לכל העניין שלמדנו עד עתה, המסביר שהמלכות מלקטת את הניצוצות שהם הטוב הגנוז, דהיינו התורה הפנימית

²⁷ עיין הערה 10

²⁸ עיין שערי אורה שער ב

²⁹ שער ג-ד בערך "א-להים צבאות": "משם נמשך כח הגבורה והמלחמה לשם אדני" (מלכות), עיין שם.

שעל ידה היא תצליח להנהיג את חייה הלאומיים על פי רצון ה'. בדרך זו נוצר החיבור בין האומה הישראלית לקב"ה, מה שהוגדר בדרך הסוד כ"להלביש את המדות"³⁰, ונרמז בפסוק ב"וימד שש שעורים". ההלבשה הזו מעוררת את ההגנה מן המזיקים שזוכה לה האומה, ונותנת לה שמירה מן החיצוניים המתעוררים בעת גאולה. הדבקות הזאת, איתה נדבק ישראל בקב"ה, מעלה את האומה למדרגה המתבטאת באמירה "קב"ה ואורייתא וישראל כולא חד"³¹. ניתן לקחת מכאן תובנה לימינו אנו, בהם אנו רואים שמדינת ישראל מאוד התעצמה, והיא כל הזמן נתונה לנסיונות הגויים להשמיד אותה, ומתוך עוצמה וגבורה וסייעתא דשמיא עצומה היא הודפת אותם, אך היא לא מצליחה לכלות אותם. אנו עדים לעלייה הגדולה של כנסת ישראל, אך לכאורה דוקא התסכול גובר כאשר אנו רואים שאנו נלחמים ולא מצליחים לכלות את אויבינו, ואחרי כל נצחון האויב משתקם וחוזר אלינו במערכה נוספת. מסתבר שלא די בכך שאנו מלומדי מלחמה ומצליחים לעמוד על בטחונינו למען קיומינו, אלא יש לכנסת ישראל יעוד עליון להתקדש על ידי הדבקות בתורה, ובעיקר בפנימיות התורה, שהיא ורק היא מסוגלת לגאול את ישראל, חהו שנרמז בצורך להשיג את "הטוב שבפנימיות היסוד", דהיינו פנימיות התורה שהיא התורה הגואלת, דבר שכאשר יקרה בשלמותו יביא לזיווג השלם בין קב"ה ושכינתיה ולגאולה השלמה.

³⁰ המדות הן שש ספירות – חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, דהיינו פרצוף זעיר אנפין, קב"ה.

³¹ עיין נפש החיים שער ד פרק יא

טז ותבוא אל חמותה ותאמר מי את בתי ותגד לה את כל אשר עשה לה האיש.

מכח התלבשות הנזכר לעיל בפסוק הקודם היה לה עלייה, כאשר אמרנו, ותבא אל חמותה, כי קודם התלבשות היה לה עלייה במחשבה אל הבינה, לפי שהקליפה אינה יודעת מסוד המחשבה, אבל בכח לא היה יכולה לעלות, לפי שהיתה בין הדינים, אבל אחר התלבשות היה לה עלייה בכח, ולעיתיד לבוא יהיה לה עלייה בפועל,

האריז"ל מסביר, בהקדמה לפירושו על מגילת רות, שהנהגת ה' היא בשלושה רבדים – במחשבה, בכח (כלומר בהתעוררות הרצון לבצע) ובפועל (כלומר בהוצאה לפועל של המחשבה במציאות)³². "ותבא אל חמותה" מתפרש על פי הסוד כעליה של המלכות (רות) לבינה (נעמי שהיא חמותה) – זוהי עליית המחשבה של ישראל לבינה העליונה, דהיינו העלאת הרצון למחשבה שקדמה לו. כאמור כנסת ישראל נרמזת בה"א התחתונה של שם הוי"ה והבינה בה"א העליונה, ללמדנו שהמלכות צריכה להידמות לבינה. במילים אחרות העולם הזה צריך להיות דומה לעולם הבא, עולם התיקון שנקרא גם עולם התשובה, כיוון שלשם שב העולם הזה, על ידי התשובה של ישראל³³. התהליך הכללי שעוברת כנסת ישראל, המתואר כאן, דומה לתהליך של אדם פרטי שרוצה להתקדש. קודם כל הוא מעלה במחשבה את היעד לתשובה שלו, אך איננו יכול עדיין לבצע את העליה כיוון שרצונו שבוי בקליפות, דהיינו המזיקים שמייצרים אצלו תפיסות שגויות שעוטפות אותו ומונעות ממנו

³² החלוקה הזאת קשורה לעשר ספירות: כתר, חכמה, בינה – מחשבה, תו, גבורה, תפארת – רצון (בכח), נצח, הוד, יסוד – בפועל, ומלכות היא הכלי בו מופיעה הפעולה, שהיא בבחינת סוף מעשה במחשבה תחילה.

³³ עולם הבינה הוא עולם המחשבה האלהית לברוא את העולם הזה, שעליונותו צומצמה על מנת שיחזור מכוחות עצמו לעולם הבא, יבנה שם את עולמו, ויקבל חזרה את השפע משם (עיין נפש החיים שער א פרק יב). העולם שלנו לאט לאט מקבל את העולם הבא ונהפך להיות דומה לו, ועיין בשערי אורה שער ח.

לעלות. אחר כך הוא מגביר את רצונו ופורץ את המחסום של הדינים, ובסופו של דבר הוא מצליח להוציא לפועל את המחשבה העליונה ולשוב בתשובה מלאה. בנוגע לכנסת ישראל מלמדנו האר"י ש"אחר התלבשות היה לה עליה בכח". כפי שלמדנו, כנסת ישראל מצליחה להתחיל להלביש את התפארת, דהיינו קב"ה, על ידי התקומה הפיזית שלה בארץ ישראל, למרות שהיא עדיין לא קוראת בשם ה'. זהו סוד הסגולה הישראלית, שהקשר הבלתי ניתן לניתוק בין ישראל לקב"ה ולתורה מסביר למה התקומה הלאומית של ישראל, גם בצורתה החילונית, בהכרח נובעת מהרצון להתקשר לתורה ולקב"ה³⁴. עולה גם כן שמרגע שישראל מתמסרים להקים את יסוד כסא ה' בעולם, בצורה של מדינת ישראל, הם ממילא מעלים את רצונם להתקשר לתורה ולקב"ה³⁵. ובמונחים של הקבלה מדובר בזמן שהמלכות מלבישה את התפארת, בתקופת הנשיקין הקודמת לזיווג השלם. ולעתיד לבוא תהא "עליה בפועל", כלומר עליה שלמה עד לזיווג השלם בין קב"ה ושכינתיה, תקופה בה יהיו לישראל מלך ונביא, וסנהדרין גדולה במקום אשר בחר ה' בבית המקדש, שאז יופיע אור ה' וכבודו והנבואה ורוח הקודש ישובו לנו³⁶.

ותאמר מי את בתי, ותגד לה וגוי. יש להקשות וכי זו היא התשובה על השאלה מי את בתי? היה לה להשיב אנכי רות. ועוד על עיקר שאלת נעמי קשה, וכי לא היתה מכירה שהיתה שואלה מי את בתי? ועוד וכי אומר אדם על מי שלא הכיר "בתי"! אלא עתה נעשה מלכות בעלייתה בסוד בת בכה, כי בתחילה נעשית בת במחשבה, ועתה בכח, ופירוש הפסוק: ותאמר מי את בתי ולא כלתי כמבואר לעיל, ותגד לה את כל אשר עשה לה האיש.

מלמדנו כאן האר"ז"ל שרות (המלכות) הפכה מכלה של נעמי (הבינה) לבת שלה, חהו עניין שהמלכות עושה את רצון הבינה, וכך

³⁴ עיין אורות ארץ ישראל פסקה ח

³⁵ עיין אורות ישראל פרק ו פסקה ז

³⁶ תיאור זה נלקח מפסקה בעין איה (שבת פרק א פסקה לט)

הה"א התחתונה של שם הוי"ה מתדבקת בה"א העליונה, כפי שכבר למדנו. המשמעות היא שהאומה הישראלית עושה את רצון הקב"ה, ולכן היא מתעלה למדרגת העולם הבא, בכך שהיא עושה תשובה. עניין ההבדל בין כלה לבת מזכר בפירוש האר"י בשני מקומות. על פסוק כב בפרק ב: "ותאמר נעמי אל רות כלתה טוב בתי כי תצאי עם נערותיו ולא יפגעו בך בשדה אחר" – אומר האר"י שהבינה מכנה את המלכות "בת" במקום "כלה", והדברים קשורים לדבריו בפסוק הקודם (פסוק כא): "ותאמר רות המואביה וכו' – אמר המואביה לחבר אות ה' ברות"³⁷ להיות בסוד התורה". זהו כפי שלמדנו שרות, שהיא המלכות, צריכה לקנות את התורה במלא הדבקות, ובזה היא נדבקת בקב"ה. ואף על פי שעדיין ישראל אינם מודעים ליעוד שלהם להושיע את העולם כולו דוקא על ידי התורה, מכל מקום, משום שהם דבקים בלאומיות הישראלית, ורוצים לקיים את האומה הישראלית, הם כבר נחשבים כמי שמתחברים לתורה, ורות שהיא אותיות "תור" כבר מצרפת לעצמה את הה"א כדי ליצור את המילה "תורה". ולכן כתוב בפסוק "רות המואביה", לרמז על ידי סמיכות המילים שהה"א מצטרפת ל"תור", למרות שקיים עדיין רווח ביניהם, ללמדנו שהרצון להקים את האומה הישראלית הוא הרצון להדבק בתורה, גם כאשר ישראל עדיין רחוקים ממנה, וקיום התורה בפועל יהיה רק לעתיד לבוא בגאולה השלמה. את זה מכנה האריז"ל בפירושו "דבקות בכח", שכאמור מתאפשרת בזכות הבניין הלאומי. עניין החסרון שבכינוי "כלה" כתוב בביאור על פסוק טו של פרק ד: "כי כלתך אשר אהבתך – כי כלתך לשון כְּלָיָה, רצה לומר שהיתה בין הדינים וכו'", ללמדנו שהכלה בזכות המעשים שלה הופכת לבת של הבינה, וכך המלכות ניצלת מן הדינים בזכות דבקותה בבינה, ומקבלת את התואר "בת של הבינה". עניין זה נרמז באמירת נעמי לרות "מי את בתי", שהרי "מי" הוא סוד הבינה (מ"י שווה חמישים בגימטריה כנגד חמישים שערי בינה), והמשמעות

³⁷ כתוב "רות המואביה" ולפי הסוד צריך לצרף את הה"א של המואביה לאותיות רות, כך שמקבלים את המילה "תורה" ו"מואביה" עניינו מאבא – מהחכמה.

העמוקה היא שנעמי לא שואלת, אלא אומרת לרות "מי את", כלומר את בדרגת "מי", ולכן את "בתי", דהיינו דבקה בבינה (עם כל המשמעויות שלמדנו).

יז ותאמר שש השערים האלה נתן לי כי אֶמַר (אלי) אל תבואי ריקם אל חֲמוֹתָהּ.

ותאמר שש השערים האלה, לכאורה קשה, למה לא אמרה שש שערים, מאי השערים לשון ידוע? ועוד, מאי האלה, למה לה להראות באצבע עליהם? ועל תיבת אֵלֵי, למה הוא בקרי ולא בכתיב? והענין הוא כי היתה למלכות עלייה אל הבינה, ושם במעי הבינה תהיה הלידה שיבא לידי פועל גמור,

רבנו האריז"ל שואל כמה שאלות על פשט הפסוק, ורק אחרי כן הוא יגלה לנו את פשר הדברים. הוא שואל למה שש השערים הם בה"א הידיעה, כאילו מדובר בשעורים מסויימים, ועוד למה רות מצביעה עליהם? לכאורה היה לה לומר "שש שעורים נתן לי". וכן למה "אלי" הוא קרי ולא כתוב כלל בפסוק? כל זה בא לעוררנו שבמושג "שש השערים" נרמז עניין אחד מיוחד ידוע, ואליו מתכוונים. למדנו כבר שבשש השעורים מדובר בשש הקצוות של פרצוף התפארת, שהוא מבנה הספירות אליו צריכה המלכות להתחבר, והוא נקרא גם קב"ה, ולכן חיבור זה נקרא "יחוד קב"ה ושכינתיה". בתחילת תשובתו לשאלות הנ"ל מרמז האריז"ל על סוד העיבור, כלומר "היתה למלכות עליה אל הבינה", ומקום העליה מוגדר כ"מעי הבינה". אלו מושגים סודיים ידועים בתורת הקבלה הנכנסים לכותרת "סוד העיבור במעי הבינה", שהוא מקום התיקון לאחר כל הנפילות. בתקופת הגלות השכינה נמצאת בקליפות, והיא זקוקה לתיקון גדול, אותה היא מקבלת בעיבור אצל הבינה, שם התפארת והמלכות (קב"ה ושכינתיה) מתכוונים לחידוש הזיווג ביניהם. הלידה היא התקופה שלאחר העיבור, שבהמשך לה

יתאפשר הזיווג השלם בין קב"ה וכנסת ישראל – זוהי הגאולה השלמה, מה שמכונה בלשון האר"י "הפועל הגמור"³⁸.

ותחילה אמר הכתוב, ותגד לה את כל אשר עשה לה האיש, שנתן לה כח להלביש את הקצוות הנזכר לעיל, ואחר כך אמרה עוד שש השערים האלה, רצה לומר ו"ק שבבינה נתן לי, פירוש יבואו לידי פעולה על ידי, והוא פירש, כי אמר אלי אל תבואי ריקם אל חמותך, כי אי אפשר שיבא לכלל פעולה אם תבוא ריקם אל חמותך, אלא שתלך שם בבח, ושם יהיה ההולדה אל הפועל, ולפי שעדיין היא בבח, לפיכך הוא מלת אלי בקרי ולא בכתיב, כמבואר.

מסוכם כאן כל המהלך המסתתר לפי הסוד בסיפור מגילת רות. הבינה (נעמי) מתעוררת ושבה לארץ ישראל, כלומר יש רצון אלהי להתחיל את הגאולה (בעיתה), אך הדבר תלוי בישראל (בעיתה-אחישנה). הבינה, שהיא שם הוי"ה בניקוד א-להים³⁹, גוררת אחריה את המלכות (רות), שהיא הלאומיות הישראלית הזקוקה לשאוב את הגבורה מן הגויים כדי להקים את האומה בארץ ישראל. החידוש הגדול שעומד ביסוד כל תורת הראי"ה ונרמז כאן בדברי האריז"ל, הוא שהקמת האומה היא תחילת בניינה של התורה בארץ⁴⁰. זה הסוד של לקיחת הה"א של ערפה על ידי רות וצירופה לאותיות "רות" על מנת ליצור את המילה "תורה"⁴¹. המלכות נקראת "רות

³⁸ העניינים העליונים הללו של תורת הסוד מוסברים בדרך הפשט ב"למהלך האידיאות בישראל" בספר אורות.

³⁹ עיין שערי אורה שער ח, שזהו תחילת הורדת הרצון למציאות.

⁴⁰ עיין אורות ארץ ישראל פסקה ח

⁴¹ וזהו שאמר האריז"ל שרות צריכה לקחת את האות ה"א מערפה ואז נשאר לערפה "עפר" (שורש ההתנגדות לישראל – כמו פרעה), וכשהיא מקבלת את הה"א, היא הופכת ל"תורה", ואז היא מסוגלת להפוך את הע' (כוחם של שבעים אומות העולם) לא', ואז עפר נהפך לפאר, דהיינו אחדות כל הגויים לתמוך בישראל (עיין ביאור האר"י על פרק א פסוק ד).

המואביה", כדי לצרף את הה"א לרות, שוב על מנת ליצור "תורה"⁴².

המלכות התעוררה לגאולתה, אך היא עדיין "בטרם יכיר איש את רעהו", דהיינו "קודם שיעשו ישראל תשובה ויכירו לקודשא בריך הוא". ולכן המלכות צריכה תיקון גדול שיחזיר לה את התורה בפועל, עד שהיא תהא דבקה לגמרי בתורה ומצוות. על התהליך הזה מלמד אותנו פסוק יז, על החזרה של המלכות לבניה כדי שתקבל את תיקונה. כאמור החזרה מתאפשרת כיוון שכנסת ישראל כבר עסוקה בגאולתה "בכח", דהיינו התחילה לבנות את הלאומיות שלה, ואז היא מקבלת כח מהקב"ה כדי לשוב גם לתורתה. זהו "ותגד לה כל אשר עשה לה האיש" (שהוא הקב"ה), "שנתן לה כח להלביש את הקצוות", כלומר להיות לבוש לקב"ה בעצם בניינה הלאומי. ושש השעורים שמביאה המלכות לבניה (רות לנעמי) כדי לקיים את הציווי "אל תבואי ריקם אל חמותך", זוהי הבחירה לבנות את הלאומיות שלה, שתאפשר לה להגדיל את התורה, ושבזכותה היא מסוגלת לבוא לבניה לקבל את התיקון שלה ("לבוא ריקם אל הבינה" זה לרצות להיגאל ולקבל את התורה מבלי להקים את מדינת ישראל ולהיות שותף בכל מוסדותיה). זה מסביר למה "אלי" נאמר בעל פה ולא נכתב כלל, כי עדיין אין לישראל דבקות בתורה שבכתב (התפארת), מה שיקרה רק בזיווג השלם (לאחר התיקון בבינה). "אלי" לא כתוב אלא נאמר רק בעל פה, לרמוז על התורה שבעל פה, שהיא רוח האומה⁴³, שבתחילת התקומה עדיין לא מחוברת לגמרי לתורה שבכתב⁴⁴.

⁴² ונרמז עוד שהתורה הזאת מקורה באב (מואב), דהיינו במושג "אבא", שהוא פרצוף החכמה. ללמדנו שהמקור העליון הנסתר של התורה יחזור להיות גלוי בישראל, בהשפעת אמא (הבינה) הדבקה במקור (החכמה – אבא).

⁴³ פסוק ראשונה של אורות התורה

⁴⁴ כאמור רות היא המלכות, והיא גם התורה שבעל פה, כפי שנרמז באותיות תו"ר, ככתוב בזהר הקדוש (ויקרא ד ע"ב): "דתורה שבכתב אקרי תורה סתם, תורה שבעל פה אקרי תור". ולכן מובן שתקומת האומה היא תקומת התורה שבעל פה, וכך מובא בבני שישכר (מאמרי חודש סיון מאמר ח): "על כן קורין

יח ותאמר שבי בתי עד אשר תדעין איך יפל דבר כי לא ישקט האיש כי אם כלה הדבר היום.

ותאמר שבי בתי, לשון המתנה ועכבה, עד אשר תדעין איך יפול דבר, רצה לומר שזמן הפעולה הוא סתום וטמור אימתי שיהיה, ומלת ע"ד – עי"ן דל"ת, אות ד' מורה על השכינה, ואות ע' מורה על ע' שרים, ומורה על אחיזת החיצונים, כל זמן שלא תהיה גמר הפעולה,

מאז שהמלכות החלה לבנות את הלאומיות הישראלית, ויש בכך תקומה לשכינה, היא נכנסה לתהליך של חזרת "הטוב" לישראל, דהיינו תהליך של בניין התורה, שרק בהופעתה השלמה תהא הגאולה בפועל, כלומר זיווג שלם בין קב"ה לשכינתיה. זמן השגת המדרגה הזאת אינו ידוע, ואנו צריכים להתמלא אמונה בצדקת דרכנו, בהבנה שגם בתקומה המכונה "חילונית" של האומה יש תקוה, והיא זאת שתביא להופעתה השלמה של התורה, משום שמדינת ישראל היא "יסוד כסא ה' בעולם, שכל חפצה היא שיהיה ה' אחד ושמו אחד"⁴⁵. כאמור הזמן המיוחל שבו הקודש יתגלה בפועל באומה הישראלית, הוא סתום וטמיר, ובינתיים הוא רק בכח, ובתקופה הארוכה הזו עדיין שולטות הקליפות, דהיינו השפעת הגויים על האומה הישראלית. זהו הנרמז במילה "עד" – ד', שהיא רמז לפי הקבלה למלכות (השכינה), דבוקה בע', רמז לשבעים שרי אומות העולם שעדיין שולטים בה, זהו עניין "אחיזת החיצונים", שאוחזים בה עד שהיא תעבור את התיקון ותקבל את ההשפעה השלמה של התפארת, כפי שלמדנו בעניין השש שעורים. מדובר בתהליך שצריכה האומה הישראלית לעבור בארץ ישראל, עד שהיא תתקדש ותקבל את התורה כהנהגתה הבלעדית – זהו "גמר הפעולה" כלשון האריז"ל.

מגילת רות תו"ר תורה שבעל פה ביום חג תת מתן תורה שבכתב והבן", ושם לפני כן: "זהו שאומרים מגילת רות בשבועות לחבר תורה שבכתב עם תורה שבעל פה".

⁴⁵ אורות ישראל פרק ו פסקה ז

ומלת אשר הוא מלת ראש, רוצה לומר עד שימשוך השפע מן הראש, תדעין, בסוד ידוע "איך" – א' הוא אין סוף, יו"ד חכמה, כ' כתר, וכי ימשיך השפע משם, אזי יפל הדבר, יהיה גמר הפעולה,

ההשפעה הזאת, שתרומם את האומה ותחזיר עטרה ליושנה, באה ממקום גבוה בספירות העליונות, הנרמז במלה "אשר", שאותיותיה הן "ראש", כלומר אור אינסוף וספירות כתר וחכמה, המעצבים את הדעת על ידי הבינה, דהיינו "דעת א-להים" באומה. עניין זה נרמז ב"אשר תדעין איך", כפי שמסביר האריז"ל שאות אל"ף של "איך" היא כנגד אור אינסוף, אות יו"ד כנגד החכמה, ואות כ"ף כנגד הכתר – רק כאשר ימשך השפע משם, דהיינו ממקור התורה, אז יפול דבר⁴⁶ ותהא גמר הפעולה של הבניין הלאומי.

אבל אף על פי כשיתמהמה חכה לו, כי לא ישקוט האיש, רצה לומר היסוד, ולפי פירוש רש"י הוא טוב, ותטיב יותר על פי דרכינו. עד אם כלה הדבר, ואימת? היום, רצה לומר אם בקולו תשמעון.

פרק זה כאמור לימד אותנו על תקופת הביניים, בה לא יכיר איש את רעהו, דהיינו תקומה לאומית שלא קוראת בשם השם, אך היא בכל זאת תקומת השכינה. מסיים האריז"ל את הפרק בבקשה להגברת הבטחון בה' שתקופה זו, למרות שהיא תהא ארוכה, בסופו של דבר היא תביא לביאת המשיח. הגאולה תהא שלמה באופן שהקודש יוכר על האומה, ויחזור הטוב לעולם, דהיינו האור הגנוז שמסתתר מאחורי אותיות התורה⁴⁷ יתגלה באומה הישראלית, ושם ה' יופיע באחדות גמורה.

⁴⁶ "יפול דבר" הוא רמז ל"נבלות חכמה של מעלה – תורה", בראשית רבה יז, ה ועיין שערי צדק שער א "חכמה אחרונה".

⁴⁷ בני יששכר מאמרי כסלו מאמר ב, פסקה יג

עולה מכל הנלמד שהדרך להביא את האומה הישראלית לישועתה איננה צבאית בלבד או מדינית בלבד, אלא הגאולה השלמה תלויה בחזרת התורה לאומה הישראלית, על ידי עומק הבנתה בזכות פנימיות התורה. כל הרוצה לקרב את הקץ ולקיים את דברי הגר"א בעיתה-אחישנה כאחד, יפעל להגביר את גילוי עומק התורה באומה, כפי שכתוב בזהר הקדוש: "ומשום שעתידים ישראל לטעום מעץ החיים, שהוא ספר הזהר הזה, יצאו בו מן הגלות ברחמים"⁴⁸.

⁴⁸ זהר נשא קכד ע"ב

חוברות שיצאו לאור על ידי עמותת תורה אחרי צבא

מאותה סדרה

רוח עזה

הגבורה הישראלית במלחמה, ביאור אורות המלחמה פסקה ב

גאולת האמת

הבנת חמשת מעכבי הגאולה לפי ספר קול התור

חוברות "מושגי הראי"ה"

ביאור מושג מתוך עיון בכמה פסקאות בכתבי הראי"ה

חוברת על האמונה

חוברת על המצוות

חוברת על הנס והטבע

חוברת על הלאומיות

חוברות בנושאים שונים

מפתח לספר קול התור - הצגת חמשה עשר העקרונות של תורת הגאולה של הגר"א, ביאור קנ"ו (156) בחינות ספר קול התור, ומילון מילות מפתח של מושגי ספר קול התור.

מימד האשה - בירור מעמיק במעמד האשה והאיש בחברה המודרנית והבנת האינטראקציה שביניהם.

טובים השניים - הדרכה ברוח התורה לתקופת החיפוש אחר בן/בת הזוג ולתחילת חיי הנישואין.

להשגת החוברות:

וואצאפ: 02-6511256

דוא"ל: bogreytsava@gmail.com

